

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők: Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők: Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmentlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén” nyomdája.

Társadalmunk.

Somogy, 1895. július 23.

Egy ország ereje társadalmán alapszik. Egészséges társadalom mellett a nemzet ereje elpusztíthatatlan, mert annak talajából az erények virágai fakadnak, — a hazafiság, kötelességérzet és becsületesség dicsőíti meg az állami életet.

A magyar társadalom a 40-es években egyik legkiválóbbja volt Európa társadalmainak, — ez tette lehetővé a nagy nemzeti küzdelmet, — ebből támadtak a szellem óriásai a politika és irodalom terén, ez megfejtöje annak, hogy a magyar nemzet korhadt institúciók mellett, idegen uralom dacára is a legnemesebb szabadelvűségért s a legtisztább demokráciáért, szabadságért lelkesült, eszméiért oly hősi harcot vívott, mely az egész világ bámulatát érdemelte ki.

Homér Iliásának hősei, Görögország nagy költői, mintegy újra megjelentek a magyar földön.

Szomorúan kell bevallanunk, hogy a mai magyar társadalom sokkal alább áll, mint a negyvenes évek magyar társadalmá. A tetszetős külszín sok tekintetben rothadó állapotot rejteget.

Az erkölcstelenség megtámadta már a régi jóhírű magyar középosztályt is, egyes helyeken intező férfiak is szemet hunynak az erkölcstelenség felett, sőt rehabilitálni igyekeznek azokat, akiket a közmorál nevében kellene le sújtaniok.

A fényűzés, a korrupció terjed, — a hirtelen meggazdagodási vágy, az élvek hajhászata nem válogatós az eszközökben, — a becsületes embernek létérti küzdelme mindinkább nehezzé válik, a nagy töke uralja a viszonyokat s mind tátongóbbá válik az úr gazdag és szegény között, a vallás isteni ihlete a szíveket elhagyja, helyébe lép a képmutatás, a felekezeti elvadulás.

És midőn a gazdagnak minden lehet, midőn az előkelők házasságtörési és más egyéb bűnei részére is a számla kiegyenlítése még itt a földön is lehetséges, — a vallás szolgája is legtöbbször csak a szegények fülébe dörgi az egyház kárhóztató szavát: akkor csoda-e, hogy terjed a szocializmus s a munkások és szegények milliói az egyházakat is ellenségüknek tekintik s a vallást is csak az ő leigázásuk s a gazdagok érdekében kigondolt csalásnak veszik.

A nemzet nagy részét és a kormányférfiakat egy eszme tartja hatalmában: Budapestet világvárossá tenni, s ezért elhanyagoltatnak a vidékek érdekei, a hazafias munkás középosztály gyengül,

a köztisztviselők elégedetlenek, a vidéken élő magyar faj eredeti jellegét veszti, s eléggé nem erősödik; Budapest ellenben épül, népesedik, de igazi magyar város sohase lesz, hanem kifejlődik egy modern Babilonná.

Az egyházpolitikai reformok körül vívott küzdelmek s az Agliardi-Kálnoky-Bánffy-féle konfliktus ijesztően tárta fel nemzetünk, illetve parlamenti férfaink s a fővárosi sajtó egy részének nemzetietlen és reakciónárius hajlamait.

De ami legmegdöbbentőbb, az az, hogy a régi magyar őszinteség, a tisztesség és a szellemi függetlenség érzete nagyon meggyöngült társadalmunkban.

Állami, nemzeti függetlenségről, szabadelvűségről, hazafiságról beszélnek azok, akik Kálnoky, ezen muszkabarát s magyarelles, tehetetlen államférfiú s a pápai omnipotentiát hirdető Agliardi nuncius győzelmét óhajtották, akik készek voltak szövetkezni Bécs legreakciónáriusabb elemeivel.

De nemesak a politikai élet terén, hanem a magánkörökben is eltűnik az őszinteség és a hajdani tisztességérzet.

A becsületes, demokratikus, szabadelvű férfiaknak az ország egyes vidékein nehéz helyzetük van.

A reakcióvalrokonszenvező, dzsentriszkedő elemek valóságos szövetséget képeznek ezek ellenében, s azt látjuk és tapasztaljuk, hogy a kormány vagy nincs tájékozva viszonyaink felől, vagy tehetetlen ezekkel szemben.

Hogy hová fajult a dzsentriszkedő szellem, azt semmi se bizonyítja jobban, mint az, hogy egyesek a külső magaviseletben, ruházatban is igyekeznek megmutatni, hogy ők a dzsentrihez tartoznak. Ismerünk előkelő állású állami tisztviselőket, akik hivataloskodásuk fontos aktusainál is vadászszzerű ruházatban s hátul tollas kalapokban jelennek meg.

Igaz, hogy ezek külsőségek, de fájdalom, ezen külsőségek a belső világnak kifejezői.

Ugyan mit szólana hozzá a nálunknál sokkal előrehaladottabb, ősi származásra régibb, gazdagabb, demokratikusabb, szabadságszeretőbb angol, de még a francia is, ha bírái, közigazgatási tisztviselői vadász- vagy sportöltözetekben jelennének meg a bírói vagy közigazgatási funkciók teljesítése alkalmával. De meg kell néznünk képviselőinket is, hogy minő más benyomást tesz az angol, francia, német képviselők magaviselete, mint a mieinké!

A civilizáció, a demokratikus gondolkodás eltűnteti az osztályok külső jelle-

gét, a művelt és finomult ízlés meghatározza a viselet jellegét, — míg a magánélet rendjét nem korlátozza, addig a külső és nyilvános viselkedésben a komoly és álláshoz illő formákat követeli meg s lealázónak találná, ha valaki (egy állami közeg) jágeros kosztümben jelenne meg.

Ez is egy szimptomája társadalmunk egyes rétegei léhaságának, s különös, hogy a valódi magyar nemes most se mutat ily torzképet,*) hanem azok, akik nagyon szeretik mutatni, hogy ők dzsentrik, mert hát nemességük nem régi keletű s gyakran nem hazafias szolgálatért kapják.

A főbaj azonban abban rejlik, hogy ezen elemek a legnagyobb ellenségei a demokráciának és szabadelvűségnek s ezek annyira zárt phalanxot képeznek, hogy ellenséges érzülettel viseltetnek minden szabadabb gondolkodásúak ellen, útját állják a náluknál jobbak érvényesülésének, mert a kormány is legtöbbször közülök választja bizalmi embereit.

A magyar nép pedig látja, hogy ezek befolyása dominál a megyei, községi ügyekben, hogy ezek ellenére semmi se történhet, igaz barátjait lehetetlenné teszik: így nő bizalmatlansága a fennálló rend ellen, gyűlölettel telik el az urak ellen s felül a lelketlen izgatóknak.

És mi tancolunk a vulkán felett, a modern magyar állam alapzatai inogni kezdenek.

Andorka Gyula.

EGYHÁZI ÉLET.

A somogyi ágostai evangélikus egyház-megyei közgyűlése.

— A Pest Napló tudósítása után. —

Somogy, július 25.

A somogyi evangélikus egyház-megye a napokban tartotta közgyűlését Porrog-Szentkirályon A gyűlésen Andorka Gyula egyház-megyei felügyelő és Németh Pál esperes elnökölt.

A gyűlésen megjelentek a somogyi egyház-megyéhez tartozó szlavonai pozsega-megyei gyülekezetek küldöttei is, akik ezzel is jelezték, hogy ők nem támogatják a panszláv Hurbán és társainak azt a mozgalmát, amelynek az a célja, hogy a Horvát-szlavonországok evangélikusai egy külön egyházkerületet és külön horvátországi püspökséget alakítsanak s így kiszakítva legyenek a magyarhoni evangélikus egyházból.

A panszláv tendenciák által vezérelt mozgalom megtörött gróf Khuen Héderváry horvát bán hazafiságán s államférfiúi bölcsességén, s

*) Fájdalom, azok közt is sok. A jágerkosztümböt azok közül is sokan beviszik úgy a közigazgatási, mint a bírói funkciókba, az egyházi és iskolai gyűlésekre. Szork.

résben a pozsegamegyei evangélikusoknak a somogyi egyházmegyéhez való ragaszkodásán.

A pozsegamegyei evangélikusok legnagyobb részben Tolna, Moson, Veszprémmegyékből és Felső-Magyarországból vándoroltak be. A nagyrészen szétszórtan s irtványos erdőkben élő evangélikusokat néhai Andorka János somegyi esperes alakította gyülekezetekké és ezeknek a legtöbbszörre németek és tótokból bevándoroltaknak megszerezte a Gusztáv Adolf egyesület segélyét, évenkénti látogatásával felkeltette bennök a magyar haza és a magyar egyházhoz való ragaszkodást s elnyomta közöttük a Csehországból bevándorolt panszláv irányú cseh agitációját.

A közgyűlés lefolyása a következő volt: A közgyűlés számos és fontos tárgyai során örömmel konstatálta az elnök az egyházmegyéhez tartozó gyülekezeteknek a népoktatás fejlődése körül kifejtett buzgólkodását. A szorosabb értelemben vett somogyi, vagyis a Drávan innen ezernyelcszáz tankötelezett gyermek közül csak két gyermek nem járt iskolába.

Ezután elintézték a Dunántuli kerület bizottsága által kidolgozott szervezési javaslatot és a gyülekezetek segélyezésére vonatkozó előterjesztést.

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterhez Andorka Gyula egyházmegyei felügyelő indítványára üdvözlő iratot küldenek.

Ezután Andorka Gyula egyházmegyei felügyelő és Németh Pál esperes lemondásukat bejelentették.

Az augusztus 13-án tartandó kerületi gyűlésre képviselőül az egyházmegyei elnökség, továbbá dr. Andorka Elek egyházmegyei világi, Szalaky Elek egyházi jegyzők, Vécsey Mihály nagybirtokos és egyházközségi felügyelő, Balogh István pusztaszentkirályi lelkész választottak meg.

A közgyűlés után, amely délután 4 órakor ért véget, a gyűlés tagjai közbédre gyűltek egybe, amelyen Andorka Gyula egyházmegyei felügyelő az egyházmegyei lelkészi karát üdvözlölte, amely a szabadelvű egyházpolitikai reformok híve s az állam és haza iránt hűséggel, szeretettel viseltetik, dacára annak, hogy ezek a reformok a szegény jövedelmű protestáns papságot érintik legérzékenyebben. — Kivüle még számosan mondtak felköszöntőt.

A dunáninnyi ág. hitv. ev. egyházkerületnek Pozsonyban tartandó 1895. évi közigazgatási üléseinek sorrendje: Augusztus 19. reggeli 8 órakor: papi vizsga (a nagyterem sekrestyéjében) 10 órakor: pénzügyi bizottság (az egyházi irodában, Konvent-u. 6. sz.) délután 2 órakor: tanügyi bizottság (a lyceum könyvtártermében), 4 órakor: szabályrendeleti bizottság (ugyanott), 6 órakor: gyámintézeti bizottság (egyházi irodában). Augusztus 20. reggeli 8 órakor; papi értekezlet (a lyceum könyvtártermében), 10 órakor: gyámintézeti közgyűlés (ugyanott), délután 2 órakor: az esperességi elnökség értekezlete (egyházi irodában), 5 órakor: a kerületi gyűlés előértekezlete (a lyceum könyvtártermében), a) a napired megállapítása, b) a képviselők megbízó-levelének s jegyzőkönyvi kivonatainak átadása. Augusztus 21. reggeli 8 órakor: Istenisztelet a nagy templomban, egybekötve offertoriummal a gyámintézet javára, 9 órakor kerületi közgyűlés (a lyceum könyvtártermében), délután a kerületi gyűlés megbízásából eljáró több rendű bizottságok ülései az általuk kitűzendő órákban és helyiségekben (a helyiségek: könyvtárterem, egyházi iroda, a theologiai akadémia valamint a lyceum tanári terme). Augusztus 22. esetleg 23-án a kerületi gyűlés folytatása. Jegyzet. Ezen sorrend egyszersmind meghívó az összes ülésekre. Kelt Romhányban, 1895. július hó 14-én és Liptó-Szt.-Miklóson, 1895. július hó 17-én. A dunáninnyi ág. hitv. ev. egyházkerület elnöksége: Baltik Frigyes püspök. Laszkary Gyula a dunáninnyi egyházkerület felügyelője.

Egyházmegyei közgyűlések. A budapesti egyházmegye jul. 30-án Budapesten, — a hegyaljai egyházmegye aug. 1-én Diósgyőrött, — a pozsonyvárosi aug. 15-én Pozsonyban tartja közgyűlését.

A felső-lövői tanintézetek f. hó 28-án tartandó jubileumi ünnepélyének sorrendje: 1. a vendégek üdvözlése, 2. ünnepélyes istentisztelet, végzik: az oltári szolgálatot Ulreich

Pál, német szt.-mihályi lelkész, német szt. beszédet tart: Stettner Gyula főesperes, felsőlövői lelkész, magyar szt. beszédet mond Seeregély Dávid szalonaki lelkész; 3. ünnepély a szabadban: Höllig Károly igazgató német- és Holch Ottó hitoktató magyar beszédével, 4. disztrakoma.

A gömöri evangélikusok tanácsbírája. A gömöri evangélikus református egyházmegye világi tanácsbírájává, az állásáról lemondott Hamvay László helyébe Bornemisza Lászlót, Gömörmegye alispánját választották meg. Az egyházi tanácsbíró választása még nem végleges, mert a szavazatok nagyon megoszlottak Kálniczky Endre putnoki és Kupai Dénes vályi lelkészek között.

Rreformátus gyámintézet. A felsőbaranyai református egyházmegye által kiküldött bizottságok Vaiszlón gyűlést tartottak és az egyházmegye több ügyét megvitatták. Julius 22-én az evangélikus református lelkészek özegeinek és árváinak gyámintézetére vonatkozó új tervezetet kezdték tárgyalni Dányi Gábor esperes elnöke alatt. A gyűlésen konstatálták, hogy ez az új tervezet a leginkább kárhóztatott szakaszokat kihagyta és az ellentéteket elsimitotta. Ennélfogva a tervezetet néhány kisebb jelentőségű módosítás után elfogadták.

A barsi ág. h. ev. egyházmegye f. hó 24-én Nemesényben tartotta meg évi rendes közgyűlését. Itt bontották fel az egyházmegyei elnökségre beérkezett szavazatokat, melyekből kitűnt, hogy minden egyház az eddigi elnökségre Raab Károly főesperes és Kosztolányi Sándor egyházmegyei felügyelőre adta szavazatát. A többi tisztviselői állásokat is előbbi viselőkkel töltötte be a közgyűlés. A részletes esperesi jelentés meghallgatása után a folyó ügyek következtek.

A protestáns püspökök konferenciája. Az augusztus 6. Miskolcon megtartandó püspöki konferencia alkalmából Miskolcra megy Szász Domokos, Kis Áron, Papp Gábor református, Baltik Frigyes, Sárkány Sámuel ágostai evangélikus és Ferencz József unitárius püspök. A dunántuli kerület volt püspöke Karsay Sándor helyett a kerület főjegyzője vesz részt a tanácskozásban. Az értekezletet Kun Bertalan püspök fog elnökölni, a jegyzői tisztet pedig Mitrovics Gyula sárospataki teológiai tanár fogja betölteni.

Vigasztalás.*

„Vigasztaljátok, vigasztaljátok, az én népemet.“
És XL. 1.

Nem kérek ércpalotát, kincseket,
Nem kérek hirt magasra szárnyalót.
Nem kérek oly reményt mely hervatag
Rózsákkal festi a komor valót.
Kiért a lant hurjait pengetem:
Én angyalom szivedet add nekem!

Nem is nekem, az Istenednek add,
Hiszen tudod mily bujdosó valád.
Ki e földön hazát adott neked,
Annak kegye óh itt is megtalál.
Töröld le arcod fájó könnyeit,
Nem Babilon rabnője vagy te itt.

Még a víz is a hazád szivere,
A föld elhunyt apáid szent pora.
S fejed fölött a fényes mennyezet:
A magyar égbolt csillagsátora.
Csak az rab itt, kibem a hit nem él:
Mit busulnál, miért kesergénél?

A próféták tüzeit lobogtatom,
Hogy a hasonlat ne legyen szegény.
„Ugy örül neked a te Istened,
Mint a menyasszonynak a vőlegény.“
Ügyedet a király is pártolá:
Sorsod borúja nem tarthat soká.

Én látom már mennyegződ hajnalát,
S hol esküvőd lesz, azt a templomot.
Hová készülsz még is minduntalan?
Árnyékkodat soha meg nem fogod.
Magyar Sion leánya árva nép:
Térj meg! Az Ur csak is azt várja még!

Tomka Károly.

* E költemény írója azon fáradozik, hogy hűveinek a hertelendifalvi visszatelepült csángó reformátusoknak templomot építhessen.

TANÜGY.

Kitüntetett sárospataki tanár. Szinyei Gerzson sárospataki főiskolai akad. tanár és könyvtáros a magyar tudományos világ előtt, mint a magyar irodalomtörténet és a sárospataki főiskola történetének kimeríthetetlen tudású ismerője ismeretes. Mikor Amos Comeniusnak háromszázados emlékünnepét tartotta az európai tudományos világ s a sárospataki főiskola is, akkor is kész szívet szolgáltatta ki az érdeklődőknek a Comenius pataki időzésére vonatkozó adatokat, maga pedig egy remek kor-képet rajzolt az ő pataki működéséről s a főiskola akkori irányairól. E 300-as emlékünnep alkalmából Németországban egy Comenius-egyesület alakult, egyrészt a kiváló férfiú emlékének ápolása végett, másrészt azért, hogy a nevelés-oktatásügyet az ő szellemében vigyék előre. Ez egész Európából összeállt társulat most azzal tüntette ki Szinyeit, hogy a Comeniusra vonatkozó irodalom körül szerzett érdemei alapján tagjává választotta.

A gimnazista deputáció ügye. Meglehetős port vert fel ezelőtt pár héttel annak a deputációnak az ügye, mely Wlassics kultuszminisztert kereste fel, hogy tőle orvoslást kérjen Dávid tanár ellen, mint a ki tulzott szigorával az idei évfárvó vizsgák alkalmával többeket — szerintük igazságtalanul — megbuktatott. Az ügy a kultuszminiszteriumban most nyert végleges befejezést, még pedig olyat, amely a vádaskodó tanulóknak éppen nem lesz kellemes, mert értesülésünk szerint a vizsgálat kiderítvén, hogy Dávid tanár ellen alapos ok a panasza nem forog fenn, a kérvényező tanulók közül kettőt az intézetből való kizárára ítélték, három pedig a tanári szék elé idéztetve, szigorú megdorgálásban fog részesülni.

Kicsapott tanulók. A zágrábi reálgimnáziumban a tanév bezárása alkalmával a tanulók állítólag a tanárok igazságtalan osztályozása miatt nagy botrányokat rendeztek. Különösen a 6-ik osztály tanulói követtek el kihágásokat. Hire jár, hogy a kormány a négy szóvivőnek a zágrábi intézetekből való kizáratását határozta el. A megbüntetett tanulók jórészt zágrábi szülők gyermekei.

Egy kocsi anyakönyv. A m. kir. állományomda csütörtökön megküldte Hevesmegye alispáni hivatalának a megye területén lévő összes anyakönyvi hivatalok számára szükséges születési és halálozási anyakönyveket. A csinos, folio-nagyságú s díszes kiállítású kötetek most a vármegye iktatói hivatalában vannak elhelyezve, hol lázas gyorsasággal végzik az átvizsgálásukat. A két rendbeli anyakönyveket, melyek egy kocsit töltöttek be, midőn a vasutról beszállították, ha majd az állami anyakönyvvezetők ki lesznek nevezve, párosával fogják szétküldeni a 88 anyakönyvi székhelyre.

Utmutató a tanszerek beszerzése dolgában. Wlassics Gyula vallás és közoktatásügyi miniszter legújabbán Utmutatót bocsátott ki a középiskolai természetrajzi, földrajzi, kémiai és fizikai eszközök beszerzése tárgyában. E 64 lapra terjedő füzet nemcsak felsorolja a középiskolai oktatáshoz szükséges tanszereket és szemléltető eszközöket áráikkal és beszerzési forrásaikkal együtt, hanem instrukciót ad a szertárak berendezésére és a tanszerek konzerválására is. Csatlakozik e füzet azon utmutatáshoz, melyet a közoktatási miniszterium ezelőtt egy-két évvel az irodalmi és történeti tanításnál szükséges szemléltető eszközök tárgyában adott ki s melylyel középiskoláink e nembeli szertárait megteremtették.

A zilahi gimnázium államsegélye. A közoktatásügyi miniszter által Zilahra kiküldött miniszteri biztos, Kuncz Elek királyi tankerületi főigazgató, már befejezte a gimnázium állami segélyösszegének felemelésére vonatkozó tárgyalásokat és azoknak eredményét legközelebb fel is terjesztik jóváhagyás végett.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Millenniumi történet. Az »Athenaeum« r. társaság kiadásában megjelenő »A magyar nemzet története« című tíz kötetes nagy munkából (millenniumi kiadás) most került könyvpiaçra a 31. füzet, mely a második kötet folytatását képezi és a 32. füzet, melylyel meg a harmadik kötet megkezdődik. A kiadó r. társulat ugyanis úgy intézkedett, hogy ezután váltakozva, a második és harmadik kötet foly-

tatolagos füzetek fogják megkapni a nagy munka előfizetői. Ez az intézkedés pedig annyival is inkább célszerű, mert ez a harmadik kötet teljesen önálló az előbbi kettőtől, mely az Árpádok korát festi, míg ez a harmadik kötet Pór Antal kiváló történetírónk tollából »Az Anjouk korát« tárgyalja, mely egészen új világot, mondhatni európaiasságot, finomabb műveltséget hozott hazánkba, a külföldi udvarokkal való közeli rokonság révén. Ennek a 32. füzetnek pompás műmelléklete is erre utal, mely Brozik V.-nek híres festménye után »V. László követit leánynevezésben VII. Károly francia király udvaránál« tünteti fel, mindjárt a másik műmelléklet pedig a magyar fegyverek dicsőségét hirdeti, a máriacelli templom portálján levő dombormű után »Nagy Lajos diadalát a törökök felett és a máriacelli templom alapítását« ábrázolja. A füzet azután tele van az Anjou-korszakra, nevezetesen pedig Róber-Károly uralkodására vonatkozó történelmi emlékek képeivel. De vissza kell még térnünk a 31. füzetre, melynek mindjárt színes műmelléklete okvetlenül felhívja figyelmünket. Ez Than Mórnak a nemzeti muzeum képtárában levő országos híri festményének sikerült másolata, melynek címe »Kun László és Habsburgi Rudolf találkozása a morvamezei csatatéren.« A füzetben pedig a II. Géza alatti orosz és görög háborúk, III. Béla uralkodásának, családi összeköttetésének, az ország és a király pénzügyi és gazdasági viszonyainak leírását találjuk számos képpel illusztrálva, melyek közül legszebbek a párisi nemzeti könyvtár miniatüreje után a »Görög császár és családja« és a Szent Hedvig legendából »Berthold meráni herceg és családja.« Egyes füzet ára 30 kr. Előfizetési ár negyedévre (12 füzet) 3 frt 60 kr. félévre (24 füzet) 7 frt 20 kr. Az előfizetők minden szombaton új füzetet kapnak.

»Az 1848–49-iki magyar Szabadságharc« című nagy illusztrált muokából most jelent meg a 40-ik füzet, amelyben Graca György Bécs október 27-iki ostromát és a schvechati csatát mondja el igen érdekesen, egészen új adatok feldolgozásával. A füzet képei a következők: Desseffy Arisztid honvédtábornok. A szabadságharc nevezetesebb szereplői. Bécs 1848 okt. 27-iki ostrom alatt, Bem szobra Marosvásárhelyen. A debreceni csata térképe. Részlet a schvechati ütközetből. A fogarasi csata. Epizód a hatvani csatából. Batori-Schultz Bódog honvédezered.

A budai művésztelep. A királyi palotához tartozó budai várbarában most végzik a szokásos nyári javítási és csinosító munkálatokat. A mióta a várbarából a történelmi képcsarnok kiköltözött, a főudvarmesteri hivatal engedélyével mind több művész kap műtermet a várbaráz tágas helyiségeiben. Jelenleg már egész kis művésztelep van Budán. A várbarában vannak ugyanis a női festészeti tanfolyam helyiségein kívül az Ebner Lajos tanár, továbbá Fadrusz János, Holló Barnabás, Kallós Ede, Jankovich Gyula, Hirsch József, Tóth István és Ligeti szobrásztermei. A fiatal művészek szorgalmasan dolgoznak jobbára milennáris megrendeléseiken.

Képző művészek és színházak. Vlasics Gyula közoktatásügyi miniszter, leiratilag értesítette a magyar országos képzőművészeti tanácsot, hogy tekintettel ama számos történelmi tárgyú képzőművészeti megrendelésre, melyben a hazai művészek a millennium alkalmából részesülnek, a belügyminiszter intézkedett, hogy a színházak az általuk kívánt ruházatokat és berendezési tárgyakat nekik kiadhassák. A művészeknek azonban közvetlenül a belügyminiszterhez kell eziránt kérvénnyel fordulniok, megfelelő biztosítékot kell letenniök, gondoskodniok kell a kikölcsönzött tárgyak megóvásáról s e tárgyakat szükség esetén haladéktalanul be kell szolgáltatniok, mihelyt a színházak vezetősége megkívánja.

UJDONSÁGOK.

Dr. Bartha Bélától, ki tudvalevőleg Sárospatakról Debrecenbe választott tanárnak, e hó 27-én bensőségteljes bucsuestélyen vált meg a sárospataki tanári kar, melyen e tisztelettel összes Patakon időző tagjai s az állami tanítóképzőintézet több tanára s a városi közönség köréből is többen vettek részt.

Árpád sirhelyének felfedezése. Pet-

neházy Petényi Ottó már évek óta foglalkozik régészeti kutatásokkal. Tanulmányainak és kutatásainak főcélja Árpád fejedelem sirhelyének felfedezése és e tárgyban már három tanulmányt tett közzé, amelyekben bizonyítja, hogy az első magyar fejedelem sirhelyét sikerült fölfedeznie. Petényi most nyújtotta be a kormányhoz és törvényhozáshoz ily című munkájának IV-ik szakaszát, melyben a XII-ik századtól a XVIII-ik század végéig, tehát 600 éven át terjedő, mindazon eddig ismeretes történelmi okmányokat hiteles szövegekben közlésezi és fejtegeti, mely okmányok az Árpád sirhantja mellé Szent István király által 1012-ben épített legelső magyar keresztény templomra: az Alba Ecclesiára vonatkoznak. Ez okmányok közül itt a szerző hivatkozik Thaly Kálmán és ifj. gróf Nádasdy Ferencnek 1860-ban összegyűjtött okmányaira, a legnevezetesebbek: Anonymus, III-ik Béla király, Nagy Lajos király, Cillej Borbála királyné és férje Zsigmond király, Vik László király, Corvin Mátyás király, II-ik Lajos király, a székesfehérvári sematizmus, Perényi Imre nádor, Oláh Miklós, Rasid török történetíró, Bél Mátyás, Marsilius, Katona és Timon iratai, melyekből teljesen egybehangzólag és hitelt érdemlőleg kimutatta, hogy az Árpád sirja mellé épített Alba Ecclesia az Ó-Buda fölötti római Aquaeductus nagy forrásának tövén ugyanazon a helyen állott, melyen jelenleg az ugynevezett »Aquincumi római fürdő« nagy vendéglője áll. Ezt a vendéglőt néhány évvel ezelőtt a régi lőpormalomnak főfalából alakították át, amely lőpormalomról Petényi hiteles történelmi adatokkal bebizonyítja, hogy az 1686-ban Budavárnak ostroma alkalmával: az Aquaeductus vizesése mellett »Alba Ecclesiának« romfalaihoz rögtönzötetett, Miksa bajor választófejedelem Pyrotechnikus: Péter Rafael Gábor által. Petényi azt javasolja emlékiratában, hogy a honalapítás ezredéves ünnepén, a Szent István által épített legelső magyar keresztény templom a 350 év előtt elpusztult s most felfedezett »Alba Ecclesia« újra feltámasztassék s annak alapköve, valamint az előtte felállítandó Árpád-emléknek alapköve a jövő évi millenium alkalmával ünnepiesen letétesseék. Argy halljuk, hogy a kormány ezen emlékiratot az ezredéves ünnep országos bizottság elé fogja terjeszteni.

Halálozás. Bartha Zsigmond ököritói (szatmáregyei) ev. ref. lelkész, tanácsbíró, lapunk felelős szerkesztőjének nagybátyja, e hó 26-án rövid szenvedés után hirtelen elhunyt. Az érdemes lelkész, jó családát, szerető családjáról a család a következő gyászjelentést adta ki: »Özv. Bartha Zsigmondné, született Bartos Eszter, gyermekei: Géza, Ilona — férje Kacsis József ref. lelkész s gyermekei: Zsigmond, neje s gyermeke: Etelka, férje Kató Gyula pénzügyi titkár, Irma, férje Kormos Lajos adótitkár; testvérei: néhai Bartha Sámuel gyermekei; Bartha Mór nyugalomba vonult ev. ref. lelkész s gyermekei; néhai Bartha Károly gyermekei fájdalommal tudatja a szeretett férj, apa, nagypapa, testvér és nagybátya Bartha Zsigmond ököritói lelkésznek s a szatmári egyházmegye tanácsbírájának élete 68-ik évében, folyó hó 26-án reggeli 8 órakor rövid három napi szenvedés után szívzélhüvésben történt gyászos elhunytát. A gyászszertartás Ököritón, f. hó 28-án d. e. 10 órakor fog megtartatni. Ököritó, 1895. július 26-án. Béke legyen porai felett!«

Rablógyilkosság a fővárosban. A Viktória-gőzmalom közelében levő vízfogó-gátnál mult hét egyik éjjelen rablógyilkosság történt; egy munkás megölte a társát, hogy tőle hetibérét és csekély kártyanyereségét elrabolhassa. Az eset részletei a következők: A dunaparti Halász-csárdában, amely Petrovics Márton halászmester tulajdona, együtt mulatott egy este a Viktória-gőzmalomnak négy munkása: Janura János, Barnás József, Preichler Jakab és Palka József. Megvacsoráztak, azután kimentek a kertbe kártyázni. Preichler Jakab egyre nyert, ami miatt Janurával szóváltásba is keveredett. Tíz óra felé távoztak és a kocsmárosnak meg a 268-ik számú rendőrsnek nemsokára jelentették, hogy a vízfogónál, egy tisztáson egy halott ember fekszik. A rendőr telefonjelentésére nemsokára megjelentek a helyszínen dr. Nessel Károly rendőrfogalmazó, dr. Rákossy rendőrorvos és dr. Nackutz vizsgálóbíró és az önkéntes mentőrsület küldöttéi. Nagy vértócsa közepette ott feküdt Preichler Jakab malommunkás összeszurkálva, holton. A rendőrség erre Preichler-

nek két társát, Palkát és Barnást elfogta, míg Janura önként jelentkezett a rendőrségnél és bevallotta, hogy ő a gyilkos. Állítólag hazamenés közben Preichler kést fogott ellene ezekkel a szavakkal: Adjál nekem pénzt! Erre ő önvédelemből leszurta Preichlert. A meggyilkoltnál egy krajcár pénzt sem találtak, bizonyos tehát, hogy hetibérét és a kártyanyereséget elrabolták tőle.

Vasuti katasztrófa Szombathelyen.

Szombaton éjjel Szombathelyen vasuti katasztrófa történt, még pedig egyike azoknak a szerencsétlenségeknek, melyek a vasuton utazóknak a biztonságban való hitét megingatják. A szerencsétlenség folytán tizenheten sérültek meg. A katasztrófa — mint levelezőnk írja — aképpen történt, hogy a Pozsonyból esti 9 óra 40 perckor Szombathelyre érkező személyvonat téves váltóállítás folytán az ott levő tehervonattal összeütközött, mely alkalommal három személyszállító kocsi is összezúzódott s mintegy 17 utas megsebesült. Az utasok közül 14 csak könnyebben sérült meg, míg három asszony súlyos sérülési sebeket kapott, ugyannyira, hogy gyógykezelés végett a kórházba kellett őket szállítani. A vizsgálatot megindították.

Hajók összeütközése a tengeren.

Nagy szerencsétlenség történt Folkestone közelében. Mint a Temps jelenti, Cleveland és a Dussilde angol gőzösök Folkestone közelében összeütköztek. A Cleveland oly súlyosan sérült meg, hogy néhány perc múlva elsüllyedt. A Dussilde-nek sikerült a Cleveland legénységének nagyobb részét megmentenie, hét ember azonban a tengerbe fulladt.

A kolera Japánban. Yokohama, jul. 29.

A kolera kitörése óta Japánban 9000 betegedés fordult elő. A halálesetek száma meghaladja az 5000-et.

„Tudomány“ rovatunkból »A protestáns egyházak Magyarországon« című ismertetés folytatása térszűke miatt jelen számunkból kimaradt.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

A pápa és a hercegrímás. Róma, jul. 26. A »Pester Correspondenz« távirata: XIII. Leo pápa, Rampolla bíboros államtitkár, de Ruggiero bíboros, a pápai brévek szekretáriusa és Szerafino Vanutelli bíboros előtt kijelentette, hogy szilárd akarata (?) hogy Magyarországon az összeütközés az egyház és az állami tekintély közt elkerültesseék. A pápa hozzátette ehhez feltétlen bizalmának kifejezést Vaszary bíboros békéltető magatartása iránt, akinek példáját a magyar püspökök követni fogják és akinek rendelkezéseit a magyar klérus engedelmisséggel tartozik fogadni. A pápa ez alkalommal az anyaszentegyház leghűbb fiának nevezte Vaszary bíborost, aki apostoli erényekkel van megáldva.

A nemzetiségi kongresszus. Mint Bukarestből tudatják, a romániai sajtó egy Nagy-Szebenből kapott távirat alapján minden megjegyzés nélkül egyszerűen tudomást vesz a nemzetiségi kongresszus összehívásáról. Eddig egyedül az Adverul közölte a felhívást, de ez is csak kivonatossan minden megjegyzés nélkül. Nagy-szebeni tudósítás szerint a Telegraful Roman-nak, Román Miron metropolita lapjának mai száma gunyos megjegyzésekkel kíséri a nemzetiségi kongresszusnak Budapestre való egybehívását, és a Tribuna-pártiakat, akik egyedüli kezdeményezői a kongresszusnak, hamis prófétáknak nevezi, aiktól a román nép mindinkább visszavonul. A kongresszus vajudó hegy, amely neveltséges eredményt fog szülni.

Az egyházi anyakönyvek lezárása.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter az összes egyházi főhatóságokhoz rendeletet intézett, a melyben felhívja őket arra, hogy a közegeik által vezetett anyakönyveket — tekintve, hogy az állami anyakönyvvezetésről szóló törvény október elsején életbe lép, szeptember 31-én zárják le, s az azokról való másolatokat október hó folyamán terjeszszék be az illető törvényhatóságokhoz. Erről az intézkedéséről a miniszter a törvényhatóságokat is közzelileg értesítette.

Vád alá helyezett oláh pap. A tordai törvényszék izgatás miatt vád alá helyezte Germán János, lunkai oláh papot. Germán nem-

rég egy utszéli fogadóban, ahol Topánfalva vidékéről jövő utasok pihenőt szoktak tartani, tizenöt-husz nyágrai, albaki és lunkai ember füle hallatára ilyen nyilatkozatokat tett:

— Szamarak vagytok, amiért nem jöttök le, oh drága testvérek Albakról fejszékkel és vasvillákkal és nem gyilkoljátok le a magyarokat, meg a zsidókat!

Azután szóba hozva a polgári házasságot, ezeket mondta:

— El van fogadva a polgári házasság és ezután a papok az államtól kapják a fizetést. De nekem kenyér nem kell a kutyáktól, inkább meg vagyok elégedve azzal, amit a hiveim adnak.

Lukács Lászlóról, a börtönben ülő laclalusi hazaárulóról Germán János, Hóra és Kloska lovagias utóda így nyilatkozott:

— Ha börtönben ül, hát nemzetért ül!

Mikor a fogadós, Groszmann Sámuel figyelmeztette a pópát beszédeinek alávaló voltára, ez így felelt:

— Még te beszélsz? Majd eljön még az idő, amikor lejönnek az albakiak fejszékkel és vasvillákkal, te pedig térdenállva fogsz engem kérni, hogy dugjalak el a pincében. De nem duglak el, hanem kiadlak, hogy öljenek meg!

Ezek után a feldühödött pópa azt kezdte mutogatni az embereknek, hogy a zsidók mint verik a mellüket imádkozás közben, mint teszik fejükre a tizparancsolatot: mindezt természetesen undok csufolódás és guny között. A hallgatók egyike, Csuta Juon nem állhatta meg, hogy oda ne szóljon neki a gyalázatos beszédek miatt. Germán azt felelte vissza, hogy ő tudja mit beszél, és amit mondott, azt nem vonja vissza.

A vizsgálat során azonban a nagyszájú oláh pap szármalmas és megvetésre méltó gyáva-ságot tanusított. Tagadta, hogy csak egy kis szót is tett volna a fenti nyilatkozatokból és azt ismételte szüntelenül, hogy a fogadóban sok pálinkát ivott éhgyomorra, ettől részeg lett és így nem tudja, hogy ebben az állapotában miket beszélt össze-vissza. Miklea Teofil vitte haza is, mert még a lábán se tudott megállani.

Ennek a védekezésnek ellenében a tanuk legnagyobb része olyan terhelőleg vallott Germán ellen, hogy a törvényszék a 171. és 192. büntető törvénykönyvi szakaszok alapján a vád alá helyezést kimondotta.

Külföld.

A rubel Macedóniában. A Macedóniában legujabban leplezett muszka pénzimpotálásról a következőket írják:

A török birodalmi kormányzat, ismeretes lanyhasága dacára, itt Macedóniában egy idő óta tényleg kitűnőnek bizonyul; vaskézzel tartja a fegyelmet e sokféle nemzetiség között, addig természetesen, míg a rubel fel nem dönt minden energiát. A rubel történet ugyanis, sajnos, szóról-szóra igaz. Én magam is hallottam szalonikii bankároktól, hogy egy idevaló bolgár cég Hadji Misseff, amely cég egyszersmind az orosz konzulátus bankárja is, az utóbbi hetekben annyi, igen nagy összegekről szóló pétervári váltót eszkomptáltatott a szalonikii piacon, amennyit és amekkora összegeket évek óta nem számítottak le az idevaló bankárok.

A helyzet Bulgáriában. Szófia, jul. 27. Ma délelőtt gyászistentisztelet volt a Sztambulov kormányzata alatt elítéltek és kivégzettek, így Belcsev gyilkosainak lelki üdvéért is, amelyen nagy tömeg oroszbarát tüntető jelent meg. Toncsew mondta, a gyászbeszédet, kifejezve azt, hogy az első zsarnokot nemsokára a többiek is követni fogják. Majd így szólott: »A zsarnokok egyike meghalt. De küzdelmünknek ezzel még nincs vége. Mert azok ellen az ellenségek ellen kell harcolnunk, akik császárok vagy királyok: Sztambulov halálakor részvétnyilvánításukkal becstelenítették meg magukat.«

A templomból a temetőbe vonultak a tüntetők, ahol a kivégzettek sírjait megkoszorúzták. Sztambulov sírját pedig meg akarták gyalázní, de a katonaság erőlesen visszaszorította a becstelen merénylőket. Vasárnap rekviem lesz a hadseregben kilépett és Macedóniában a törökök elleni harcban elesett két katonatiszt lelkiüdvéért.

A Pétervárott járt küldöttséget legkésőbb keddre várják haza. Karavelov és Cankov nagy ovációt készítenek elő Klement metropolitának.

Goluchovsky és Hohenlohe. A »P. N.« egy távirata jelenti: Annak, hogy gróf Goluchovsky külügyminiszter és herceg Hohenlohe birodalmi kancellár nem találkoztak Ausseban, a Kölnische Zeitung igen egyszerű okát adja. Gróf Goluchovsky táviratilag értesítette herceg Hohenlohe kancellárt arról, hogy meg fogja látogatni, a herceg azonban épp akkor egy négy óránnyira fekvő erdőben, oly helyen volt vadászaton, ahol a táviratot nem kézbesíthették neki idejében, úgy, hogy Goluchovsky szándékáról nem értesülhetett. Ennélfogva Ausseból visszasürgönyözték Goluchovsky-nak, hogy a kancellár jelenleg távol van; gróf Goluchovsky pedig, akit sürgős hivatalos teendőik visszahívtak Bécsbe, kénytelen volt szándékától elállani s azonnal visszautazott Bécsbe.

Gróf Goluchovsky erélyes diplomáciai akciója. Bécs, július 25. A »Pester Correspondenz« távirata: Jól értesült részről közlik, hogy gróf Goluchovsky Agenor közös külügyminiszter, a filippopoli osztrák-magyar konzul megsértése és tetteges bántalmazása miatt akit Sztambulov temetésén sértettek meg, a legerélyesebb diplomáciai akcióit megindította, hogy a bolgár kormánytól a bolgár állami közegek büntetést érdemlő kötelelességmulasztásának megfelelő fényes elégtételt kapjon. A monarchia diplomáciai képviselője Burián ur, ezért legközelebb Szófiába érkezik. Gr. Goluchovsky diplomáciai akcióját a német, orosz, francia, angol és olasz kormányok a legerélyesebben támogatják, úgy a többi államok is, melyek diplomáciai képviselőt tartanak Szófiában.

E mellett különösen hangsúlyozzák, hogy eltekintve Bulgária politikai tehetetlenségétől, a szófiái és macedóniai események az európai békére, amely jelenleg biztosabb, mint ezelőtt bármikor, egyáltalán nem gyakorolhatnak befolyást.

Ferdinánd bolgár fejedelem lemondása. Berlin, július 25., a »Pester Correspondenz« távirata: Udvari körökből jelemtik, hogy az angol királyi családnak Ferdinánd fejedelemmel rokonságban levő tagjai, különösen a cambridgei herceg, valamint a coburgi hercegi családnak idősebb tagjai is a legsürgősebben ajánlották Ferdinánd fejedelemnek, hogy amint egy kissé nagyobb lesz a nyugalom Bulgáriában, mondjon le fia, Boris herceg javára a trónról. Az ügyben a döntést eddig megakadályozta a fejedelem anyja.

Az orosz cári család Ferdinánd fejedelem ellen. A »Pester Correspondenz« nek egy londoni, diplomáciai körökből eredő tudósítása jelenti: Az angol királyi család tagjaihoz Pétervárról érkezett táviratok szerint III. Sándor cár a legélesebb elítélés kifejezésével nyilatkozott Ferdinánd fejedelem félték és inkorrekt magaviselete felől. Ugyanez a hátrányos és Ferdinánd személyére a legnagyobb mértékben kedvezőtlen megítélés foglaltatik ama jelentésben, melyet gróf Kapnist, az orosz külügyminisztérium ázsiai osztályának feje közvetlen Sándor cárnak nyújtott át. Ez a kedvezőtlen helyzet még rosszabb lett Ferdinánd fejedelemre nézve a személyes előadás folytán, melyet herceg Lobanow Rostowsky külügyminiszter terjesztett a cár elé Sztambulov halála és az utolsó bolgár események tárgyában. Sándor cár különösen azért fejezte ki felhaborodását és szinte megbélyegző ítéletét a bolgár kormány felett, mert az sem a képességet, sem a szükséges energiát nem tanusította, hogy a hatalmak és külállamok Szófiában székelő diplomáciai képviselőit a bolgár művelt csöcselék által elkövetett hallatlan tetteges bántalmazások és inzultálások ellen megvédjé. A pétervári angol nagykövetségnek a külügyi hivatalba érkezett távirati jelentései megerősítik ezt, a fejedelemre nézve veszedelmes helyzetet. Lobanow herceg és Kapnist gróf ámitó politikai spekulációnak tartja Stoilow állítólagos ruszofil voltát, melylyel azonban a tapasztalt orosz diplomáciát a bolgár államférfiak nem fogják elámitani. Berlinnel váltott táviratok folytán és herceg Radlin pétervári német nagykövet által adott felvilágosítások alapján Lobanow pontosan értesülve van arról, hogy Vilmos császár és báró Marschal v. Biberstein német külügyi államtitkár tökéletesen egyetért a cárnak a bolgár fejedelemre és kormányára kedvezőtlen nézeteivel.

A belga iskolatörvény ellen. Brüsszel jul. 29. A klérikalís iskolatörvény ellen Belgium fővárosában az ország szabadelvű polgárai óriási tüntetést rendeztek. Százazernél tobben vettek részt a menetben. A tüntetők felvonulása két és fél óráig tartott. Az 1830-iki hősök szobraira koszorukat helyeztek. Grande Place-on Janson és Ansele beszédeket tartottak az iskolatörvény ellen. Ezután a tüntetők szétoszlottak. A rend nem zavartatott meg. A király hir szerint nem fogja szentesíteni a javaslatot.

HIRDETÉSEK.

Van utánzott „Tokaji Cognac“!

Nagyon olcsó ugyan, de oly rossz, hogy a legkisebb összeget sem éri meg!

Különbön könnyen felismerhető, mert:

1. nem az egyedüli és csakis Tokajban létező „Első Tokaji Cognacgyárból“ származik,
2. a palaczkok czimkéje ezen Tokaj város czimerével nincs ellátva, mely

bejegyzett védjegye
az „Első Tokaji Cognacgyárnak“
Tokajban.

A Tokaji Cognac tehát csakis akkor valódi, ha Tokaj város czimerével van ellátva, jeléül annak, hogy az „Első Tokaji Cognacgyárból, Tokajban“ származik, mely 1893—1894. évben, mint hiteles közjegyzői okirat bizonyítja, könyvei szerint

725,130 liter bort dolgozott fel.

Fenti eredeti Tokaji Cognac kapható: minden nagyobb fűszer- és csemege-kereskedésben, gyógyszerárakban, továbbá minden jobb vendéglő és kávéházban.